

ARCHEOLOGIENOTA
Balen (Gerheide) — Endstraat

DEEL II — PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ATELIER ILSE ROOVERS
ARCHEOLOGISCHE STUDIES
RAPPORT 58

Atelier Ilse Roovers
G&R BV
Bergstraat 39
2861 Onze-Lieve-Vrouw-Waver
0495 / 88 72 88

© Atelier Ilse Roovers, Archeologienota Balen (Gerheide) - Endstraat, *Archeologische studies* 58, 2022.
Wettelijk depot: D/2022/14.897/12

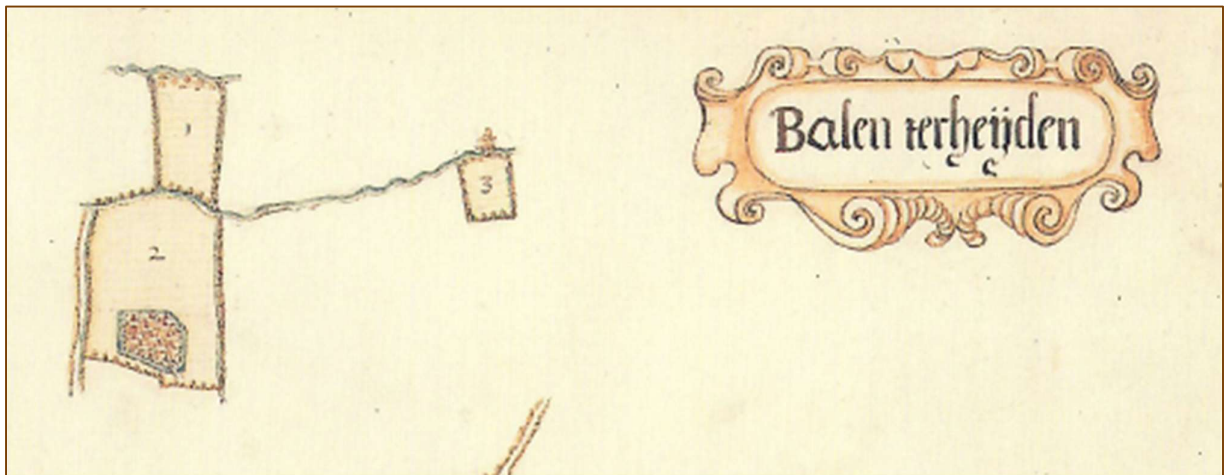
Illustratie voorblad: De schans van Balen-Terheyden uit VAN ERMEN E., Het kaartboek van de Abdij van Averbode p. 32 en A.R.A. Brussel, Kerkelijk Archief nr 5007.

Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve mij de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken. Deze uitgave mag niet zonder bronvermelding worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt. Gegevens worden niet gedeeld met derden zonder uitdrukkelijke toestemming van de opdrachtgevers of initiatiefnemers. Atelier Ilse Roovers aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ARCHEOLOGIENOTA

Balen (Gerheide) — Endstraat

DEEL II — PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Ilse Roovers

Onze-Lieve-Vrouw-Waver
2022

Inhoudstafel

DEEL II : PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

INLEIDING	5
1.1 Administratieve fiche	5
1.2 Aanleiding vooronderzoek	6
1.3 Impact van de geplande werken	7
2. RESULTATEN VAN HET VOORONDERZOEK.....	9
3. ADVIES VOOR HET VERVOLGONDERZOEK	10
Bepalingen inzake toevalsvondsten.....	11
Bibliografische referenties.....	12
Lijst van Figuren.....	12

INLEIDING

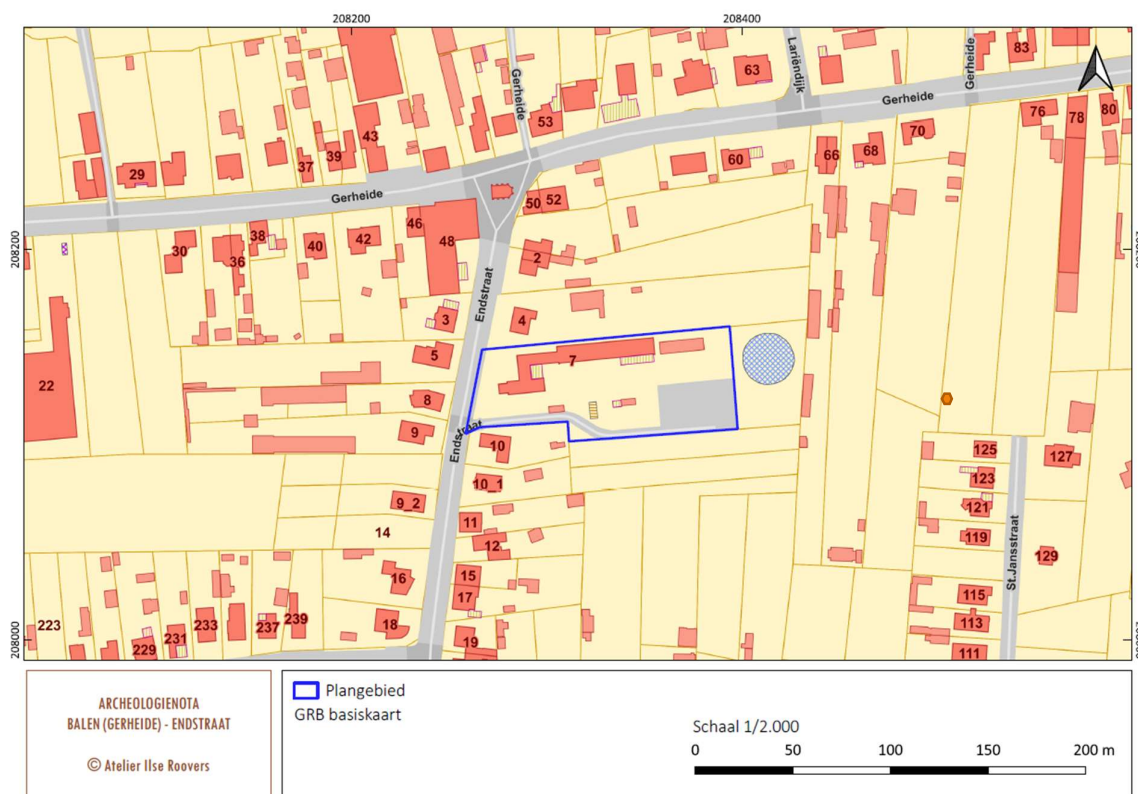
1.1 Administratieve fiche

Project	Archeologienota Balen (Gerheide) - Endstraat	
Projectcode	2022F152	
Oppervlakte terrein	6.169 m ²	
Geplande ingreep	Stedenbouwkundige handeling	
Oppervlakte bodemingreep	ca. 3.200 m²	
Wetgeving	De wetgeving met betrekking tot de archeologie: het onroerend erfgoed decreet van 12 juli 2013 en het onroerend erfgoed besluit van 16 mei 2014, die voor archeologie in werking traden op 1 juni 2016, gewijzigd op 18 juli 2017 en met terugwerkende kracht toepasbaar vanaf 1 juni 2017.	
Gemeente	Balen	
Provincie	Antwerpen	
Arrondissement	Turnhout	
Kadastrale gegevens	Balen, 2 ^{de} afdeling, Sectie B, 1228D en 1228E	
Bounding Box	X	Y
	2082583.6	208156.4
	208399.0	208103.3
Autorisatie	Ilse Roovers, OE/ERK/Archeoloog/2019/00032	
Auteur	Ilse Roovers	
Onderzoekstermijn	September 2022	
Trefwoorden	Archeologienota, bureaustudie, controleboringen, Centrale Kempen, Balen, Gerheide.	

1.2 Aanleiding vooronderzoek

Het terrein waarvoor een omgevingsvergunning wordt aangevraagd, is gelegen aan is gelegen aan de is gelegen aan Endstraat 7 te Balen en omvat de kadastrale percelen Balen, 2de afdeling, sectie E, 1228D en 1228E. Het terrein is 6.173m² groot.

Het betreft een aanvraag voor **stedenbouwkundige handelingen**, met name de **sloop van bestaande structuren en nieuwbouw van een school**.

Figuur 1: Het plangebied op het Grootchalig Referentie Bestand (bron: geopunt)

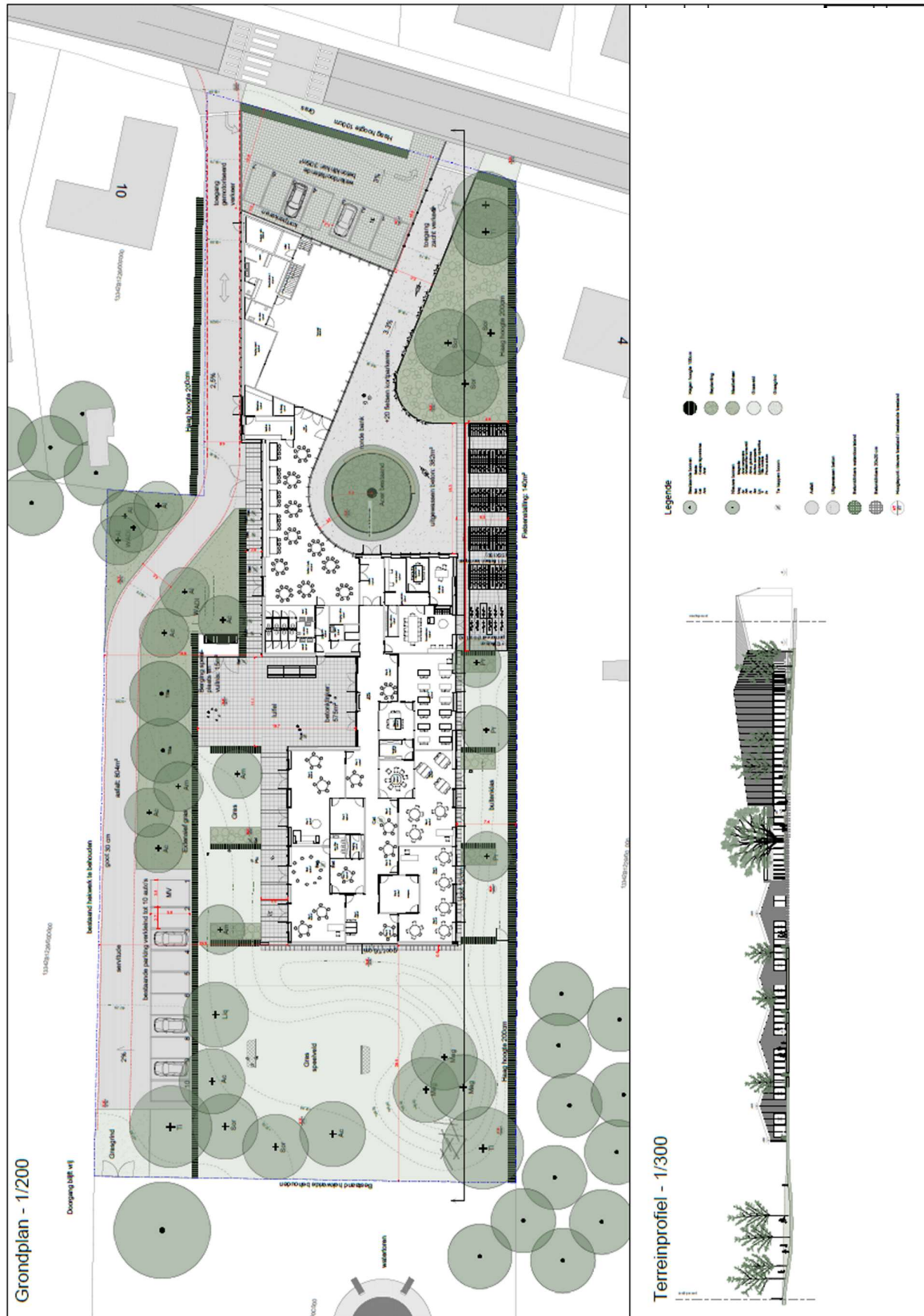
1.3 Impact van de geplande werken

De initiatiefnemer vraagt een omgevingsvergunning aan voor een stedenbouwkundige handeling, met name de sloop van bestaande structuren en nieuwbouw van een school met omgevingsaanleg. In functie van de archeologische evaluatie bij een **stedenbouwkundige handeling** wordt rekening gehouden met de **effectieve verstoring** van het terrein.

De **sloop** van gebouwen (+/- 800 m²) en bestaande verharding (+/- 1.600 m²) zal +/- 2.400 m² bedragen. De diepte van de funderingen van de gebouwen is niet exact gekend maar zal vermoedelijk reiken tot in de toplaag van de moederbodem. De bodemimpact van de bestaande verhardingen in asfalt en klinkers zal vermoedelijk beperkt zijn tot ca. 50-60 cm -mv.

De oppervlakte van de geplande **nieuwbouw** bedraagt +/- 1.465 m². Voor de aanleg van de fundering zal de bodem tot op een diepte van 120 cm verstoord worden. Voor de aanleg van de vloerplaat houden we rekening met een bodemimpact van 55 cm -mv. De aanleg van de nieuwe verhardingen met een oppervlakte van ca. 1.465 m² zal een bodemimpact hebben van ca. 30 tot 50 cm -mv.

De zones van de geplande bodemingrepen van sloop en nieuwbouw overlappen grotendeels en houden een zone in van +/- **3.200 m²**. Deze zone wordt verder in overweging genomen in deze studie, op basis van de definitieve bouwplannen. De zone van grasvelden en bestaande verharding waar geen werken zijn gepland bedraagt +/- 2.970 m².

Figuur 2: Plan van de verkaveling op schaal 1/200 (bron: opdrachtgever)

2. RESULTATEN VAN HET VOORONDERZOEK

Op de volgende onderzoeksvragen werd tijdens het bureauonderzoek een antwoord geformuleerd:

- Welke gegevens bieden de gekende bronnen over archeologie en cultuurhistorie m.b.t. het plangebied?
- Hoe evolueerde het landschap? Is er een evolutie in het grondgebruik ter hoogte van het projectgebied?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief? Wat zijn de gekende verstoringen?
- Is verder aanvullend vooronderzoek noodzakelijk?

De resultaten van het bureauonderzoek worden besproken in deel I, Hoofdstuk 5 Synthese, p. 39.

Aanvullend is een landschappelijk bodemonderzoek d.m.v. boringen uitgevoerd om een antwoord te kennen op de volgende onderzoeksvragen:

- Is er binnen het plangebied een gaaf bewaarde bodem aanwezig?
- Wat is de bewaringsgraad van de gekarteerde bodemserie?
- Welke horizonten kunnen onderscheiden worden in het bodemprofiel?
- Wat is de diepte van de grondwatertafel?

De resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek d.m.v. boringen worden besproken in deel I, Hoofdstuk 5. Synthese, p. 40.

3. ADVIES VOOR HET VERVOLGONDERZOEK

In het programma van maatregelen wordt een gemotiveerd advies geformuleerd over het al dan niet nemen van maatregelen in functie van het archeologisch erfgoed bij bodemingrepen.

Op basis van de bureaustudie is het mogelijk om voor het plangebied Balen (Gerheide) - Endstraat een gemotiveerd advies te formuleren of er al dan niet verder archeologisch vooronderzoek moet uitgevoerd worden:

Verdergezet archeologisch onderzoek naar **steentijdsites** met hoge densiteit aan artefacten wordt niet geadviseerd. Er is een lage verwachting op het aantreffen van deze vindplaatsen op basis van de ecologische parameters. Het plangebied bevindt zich te ver van een permanente bron van water. Er is geen kans meer is op het aantreffen van intacte E-, B- en BC- horizonten omdat de bodem reeds volledig antropogeen verstoord is.

Verdergezet archeologisch onderzoek naar **sporensites vanaf het laat neolithicum** wordt niet geadviseerd. Uit de bureaustudie bleek dat er hoge verwachting was om onze archeologische kennis omtrent vindplaatsen vanaf het laat neolithicum tot en met de volle middeleeuwen uit te breiden omdat deze vindplaatsen nog niet gekend zijn in de nabije omgeving. Er is echter geen kans meer op het aantreffen van intacte sporen en structuren omdat de bodem reeds volledig antropogeen verstoord is. Zelfs indien nog diep uitgegraven sporen aanwezig zouden zijn, kunnen ze maar gedeeltelijk geïnterpreteerd worden, temeer omdat de zone met de geplande bodemingrepen slechts de helft van het plangebied omvat.

Omdat de kans uitgesloten is om nog intacte sporen aan te treffen die een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan de archeologische en historische kennis van een eventuele archeologische of historische site adviseren we om **het projectgebied vrij te stellen van verder archeologisch onderzoek**. Een kosten-batenanalyse kan verder onderzoek niet verantwoorden. Om die reden is er **geen programma van maatregelen** opgesteld.

Bepalingen inzake toevalsvondsten

Indien tijdens de uitvoeringswerken toevalsvondsten worden gedaan, is de melding ervan wettelijk verplicht volgens artikel 5.1.4 van het onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

De vondst moet binnen de drie dagen gemeld worden bij het agentschap onroerend erfgoed. De vondst en haar vindplaats moet beschermd worden tot tien dagen na het vinden. Het agentschap komt zo snel mogelijk ter plaatse om de vondst te onderzoeken. Op basis van dat onderzoek kan de termijn van tien dagen verlengd of ingekort worden. Dit onderzoek wordt gefinancierd door de Vlaamse overheid.

Er worden verder geen afwijkingen voorzien ten opzichte van de Code van Goede Praktijk.

Bibliografische referenties

ERVYNCK A., DEBRUYNE S. & RIBBENS R. 2015: *Assessment, Een handleiding voor de archeoloog*. Onroerend Erfgoed, Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed.

VAN GILS M. & DE BIE M. 2006: Steentijd in de Kempen. Prospectie, kartering en waardering van het laat-paleolithisch en mesolithisch erfgoed, *Centrale Archeologische Inventaris (CAI) II. Thematisch inventarisatie- en evaluatieonderzoek*, VIOE-Rapporten 02, Brussel, 7-16.

Lijst van Figuren

Figuur 1: Het plangebied op het Grootschalig Referentie Bestand (bron: geopunt)

Figuur 2: Plan van de verkaveling op schaal 1/250 (bron: opdrachtgever)

ATELIER ILSE ROOVERS
ARCHEOLOGISCHE STUDIES

Bergstraat 39

2861 Onze-Lieve-Vrouw-Waver

ilse.roovers@skynet.be